

COCOS KONST- PROMENADER ELLER DETTA ÄR INTE TVÅ KONSTKRITIKER

2013 AV MADELEINE SULTÁN SJÖQVIST

VI TAR TILL HÖGER ISTÄLLET

DEL 1

Varje dag är den andra lik. Varje dag vid samma tid går den lilla vofsingens och jag på vår lunchpromenad. Varje dag tar vi åt vänster från porten, tar en första kiss på runstenarna och genar sedan från trapporna över till Riddartorget för att kissa mer rejält vid linden varpå jag frågar Coco om hon tror att Gustav Vasa också lättat på trycket vid detta träd och Coco svarar att visst är det märkligt att vi bor på historiska marker. Varpå jag säger att jag är glad över att vi delar samma intresse för vår historia.

Sedan går vi upp för trapporna till Helga och fortsätter förbi bakom ärkebiskopens gamla stall och rundar Universitetshuset varpå jag påminner Coco om att vi inte får glömma att skicka de små änglarna och deras kompis till Myntkabinettet någon dag och hon svarar att det är en ypperlig idé. Öfre Slotts avverkas snabbt och sedan travar vi ner för backen vid Svartmannagatan, förbi barnens gamla dagis där jag suckande säger att minns du hur jobbigt det var med overaller, blöjor och borttappade vantar och hon nickar och svarar att hon minns.

Därefter väntar Universitetsparken och det blir dags för mig att påminna den lilla

gulliga damen om att hundbajspåse måste vara ett av svenskans vackraste ord. På detta påstående replikerar inte Coco. Vi går uppför trapporna mot Domkyrkan och har vi tur möter vi Cocos favorit utanför S:t Olofsporten och Coco låter sig klias. På telepatisk väg försöker jag säga att hon får sluta åma sig för karlar, men hon låtsas inte höra. Sedan kollar Coco om grannhunden är ute och har vi tur slipper de två kombattanterna strida om vem som äger Domkyrkoplan.

Väl hemma får hon sin tuggpinne och jag mikrar min gröt. Varje dag är den andra lik, vi möter samma vovvar, mattar och hussar och vi upprepar samma fraser till varandra.

En dag sa Coco: ”skall vi inte ta och gå åt höger istället?” Och det gjorde vi. Då mötte vi nya vovvar, nya mattar och nya hussar. Varje dag, samma tid och samma runda; men en helt ny värld.

FLER LIVMÖDRAR I KONSTEN, TACK

DEL 2

Benedicte Bergman skapade 1979 ett konstverk på temat Moderskap-Modersmyt-Människoskap och verket ställdes ut första gången på Göteborgs konsthall. Hon

tillverkade en jättstor livmoder i papier-maché, invändigt klädd med tygapplikationer. Utanför gjorde hon en stor väggdekoration med placenta, blomornamentik inklusive ståndare och pistill och en naken kvinna som tar sig ut ur bilden. Besökarna fick ta av sig skorna och krypa in i livmodern, lyssna på vattensqualp och en dikt. Utgången skedde genom att besökaren fick pressa sig igenom två skumgummimadrasser.

Benedicte berättade en gång för mig att manliga konstkritiker var kollektivt vansinniga, Leif Nylén på DN ”kände sig kvävd av den kvalmiga anspråksfullheten”. Allt som handlade om graviditet, födelse, abort och föräldraskap var antingen osynligt i konstvärlden eller så var det män som målades Jesu födelse, men utan att beröra själva utdrivningsskedet. Längre levde ”sanningen” kvar att de ”drällde av livmödrar i kvinnokonsten”.

Kanske är det dags för en renässans vad gäller kvinnors erfarenheter av graviditet, födelse, abort och föräldraskap i konstvärlden? ”Underlivsfrågor” har ju tyvärr kuppats alltför effektivt av religiösa grupper i allmänhet och av vissa partier i synnerhet samt av porrpatriarkatet. Jag skulle gärna ta av mig skorna, krypa in i en stor mörk livmoder av papier-maché, lyssna på vågskvalp och dikt och sitta där en stund och tänka på min mamma och på att vi alla är födda av kvinnor innan jag trycker mig ut mellan två skumgummimadrasser.

Bilden nedan föreställer träskulpturen ”Mytologiska systrar: Disa, Mare och Livia” av Benedicte Bergman.

STATYER I

DEL 3

När jag går till jobbet går jag först förbi Nathan Söderblom. Han står utanför Ärkebiskopsgården och statyn är gjord av Bror Hjort.

Strax därefter passerar jag Geijer och hans namnlösa musa i Universitetsparken. Det är förresten osäkert om hon är hans musa, eller om kvinnan skall fungera som symbolen för hans tanke, ibland kallas hon för nordisk sångmö. I alla fall sitter hon långt ner under hans fötter och han står högt upp. Hon är liksom en del av Geijer, hon har inget namn, men hon har kläder på sig. Den statyn är gjord av Johan Börjesson.

I Engelska parken står en byst av Folke Bernadotte gjord av Solveyg W. Schaffere.

Vid ingången till mitt kontor finns det en sjöjungfru, jag trodde att ½ flickan och ½ fisken satt på ett benrangel, men konstnärens intention var visst vågor. Sjöjungfrun är ingen speciell mytologisk gestalt. Flickan/fisken är gjord av Robert Nilsson och heter Vågspel.

3 konstverk i det offentliga rummet föreställer faktiska män, med kläder och namn, 1 ½ av konstverken föreställer kvinnor, båda är namnlösa och mytologiska, en av dem har kläder på sig. ½ konstverk föreställer en fiskrumpa. Jag vet inte vem det är som klär på de manliga statyerna mössor och halsdukar, men det är rätt vanligt här i Uppsala.

STATYER II

DEL 4

Ibland tar jag en annan väg till jobbet. Då går jag först förbi Jacob Ulvsson, han var

ärkebiskop mellan 1469-1515 och det var han som drev på att Uppsala skulle få ett universitet, vilket staden fick 1477. Överst på den höga pelaren tronar Ulvsson i mitten, flankerad av en student och en professor. Skulpturen är gjord av Christian Eriksson. Jag tar Ingmar Bergmans gränd innan....

...jag kommer fram till Slottsbacken. Där ser jag först en skulptur som heter "Glunten och Magistern" av Thomas Qvasserbo ...

...därefter Gunnar Wennerberg av Theodor Lundberg. Jag genar över Öfre Slotts och...

...styr mina steg mot Sångarprinsen Gustaf (tänk att både vara prins och kunna sjunga, det är inte illa), han lär visst ha föredragit manskvartetter. Carl Eldh fick uppdraget att göra statyn. I engelska parken finns en...

...byst på en hög pelare "Till minnet av Carl XIV Johan, Hjelte och Fredsfurste" står det på pelaren, bysten av gjord av Bengt Fogelberg. Vissa dagar tar jag en annan dörr in till mitt jobb...

...i dag väljer jag att gå in genom gamla Chemicums dörr, den har tre byster över sig och herrarna föreställer Torben Bergman, Jöns Jacob Berzelius och Carl Wilhelm Schele.

Jag tror att jag måste tänka mer på alla dessa fantastiska män som har gjort så många viktiga och fina saker.

STATYER III

DEL 5

”Nej, nu är jag trött på dina skrotgubbar till statyer”, sa Coco. ”Nu går vi och tittar på djur istället.”

”Det är inget fel på gubbstatyer” svarade jag. ”Några av dem har varit snillen och andra har betytt mycket för Uppsala ur kulturell synvinkel.”

”Jag tycker i alla fall att gubbarna har dominerat på ett oproportionerligt sätt under de senaste dagarna, jag känner mig lite uttråkat”, deklarerade hon och fortsatte ”nu går vi och tittar på Knöppels lodjur i trädgården bakom Värmlands nation istället.”

Vi tog på oss jacka, kängor och koppel och så gick vi ut för att leta efter statyer som föreställer djur. Vi började med lo-djuret bakom Värmlands nation.

”Det där var väl inte så dumt, ett fint kattdjur” sa Coco. Jag anade vart hon ville komma, men sa inget.

”Skall vi gå till Ackis nu?” frågade jag. Vi tog Nedre Slottsgatan...

...och i höjd vid Svettis knatade vi på mot hunden utan för Kardiologen.

”Det var en konstig hund”, sa Coco.

”Hurdå?” frågade jag.

”Det är ju en hund som står på en skiva och tittar på en spegelbild av sig själv som ser helt död ut. Är det verkligen vettigt att prata om döden på ett sjukhus, det kan vara känsligt. Är det en hund eller är det inte en hund vi ser?”

”Tänk på kvinnan vid Geijers fötter”, sa jag ”hon ser visserligen ut som en kvinna, men det finns dom som menar att det inte är en kvinna vi ser utan att det är Geijers tanke”.

”Så du menar att hunden som vi ser inte är en hund”.

”Just så menar jag.”

”Jag tycker att vi går nu”, sa Coco. Vi gick vidare och genom Stadsträdgården...

ner mot Fyrisån.

”Det är en lo-katt. En lo-katt, till” sa Coco för att liksom understryka sitt budskap....

Vi vandrade tysta vidare till Orphei Drängars plan och Artedieparken.

”Det måste vara en björn”, sa jag.

”Då har vi alltså 2 lodjur, 1 björn och 1 ”hund”(Coco gjorde här citattecken i luften med sina tassor) som ser ut som en hund, men som inte är en hund, utan hunden är en ”hund”.”

”Så kan man sammanfatta läget”, sa jag.

”Så när en hund äntligen är avbildad i Uppsala, så är det ingen hund, utan ”hunden” är döden”.

”Ja, Coco, så är det.”

Vi gick långsamt hemåt mot den stundande lunchdentastixen och lunchhavregrynsgröten, djupt försjunkna i våra tankar.

STATYER IV

DEL 6

”Idag tycker jag att vi spanar in nakna töser”, sa Coco.

”Vad sa du”, sa jag.

N-A-K-N-A (Coco bokstaverade överdrivet tydligt) tjejer, brudar, bruttor, puddingar, pinglor. Små flickor utan en tråd på kroppen.”

”Skall det vara nödvändigt?”

Coco hade redan tagit på sig kopplet och tyckte att jag skulle rappa på.

”Vi går och tittar på tjejen som dyker vid Islandsbron först” sa Coco.

Vi gick längst Fyrisån och såg på alla skulpturer av mytologiska, fornnordiska gestalter.

”Skall vi inte titta på den nakna mannen” frågade jag hoppfullt.

”Nej,” sa Coco, ”nakna killar får du titta på någon annan stans. Titta nu noga på tjejen som dyker. När du är klar går vi till Stadsträdgården.” Hon hade bråttom och det var något hon hade på hjärtat så jag följde snällt efter....

... Vid fontänen stannade Coco och sa: ”Titta nu! Är du klar? har du tittat färdigt?”, Coco ryckte i kopplet och ville vidare.

”Nu går vi till lekparken och tittar.”...

...”Två flickor utan en tråd på kroppen”, sa jag.

”Vid ingången till lekparken, för små barn”, sa Coco och fortsatte ”ÄR det nakna töser vi ser eller är de nakna töserna ”nakna töser”? Coco hade tydligen Geijers musa och hunden i färskt minne.

”Jag tror” sa jag, men hann inte avsluta meningen innan Coco avbröt mig och sa:

”Gubbstatyerna som vi ser varje dag, ÄR det gubbar vi ser eller ÄR gubbarna något annat?”

”Det vi ser när vi ser gubbar ÄR nog gubbar”, sa jag. ”speciellt om dom har kläder på sig och står på höga socklar, då kan vi vara rätt säkra på att gubben som vi ser ÄR en gubbe. Står gubben dessutom staty i Uppsala, kan vi vara ännu mer säkra på att en staty som föreställer en gubbe ÄR det den föreställer.”

”Men en hund ÄR inte en hund utan föreställer döden och en kvinna med kläder på sig ÄR inte en kvinna utan det är Geijers tanke.”

”Så är det, sa jag.”

”Töserna då” sa Coco. Är dom nakna töser eller ÄR dom nakna töserna något annat?”

”Töserna ÄR nog nakna töser” sa jag.

”Vid ingången till lekparken” sa Coco och fortsatte :”nu går vi till Ackis.”...

...jag funderade på hur jag skall föra på tal att konsten måste vara fri, att vi inte kan vara moralanter eller sedlighetspoliser, att en kultur riskerar att bryta samman om kyrkans män och styrande politiker börjar lägga sig i konsten. Konstnären måste få vara fri att kritisera makten, ifrågasätta invanda ”sanningar” och utmana invanda tolkningar av konstbegreppet och konstdiskursen när Coco sa:

”Vad säger du nu då!”

Ja, herregud, vad skall jag säga. Coco hade lett mig till Bruno Liljefors staty på den sopande naken flicka.

”Bruno Liljefors, lär ha varit svår på fruntimmer” stammade jag.

”Snuskgubbe, det är inte ett fruntimmer, det är ett barn” sa Coco med avsmak i rösten.

”Vi kan inte säga att konstnärer är snuskgubbar för då riskerar vi att framstå som sedlighetspoliser som vill inskränka konsten. Vi vill inte ha en diskussion om censur där vi hamnar i ett fack där alla tycker att vi är provocerande medelklasskärningar som bara vill ha konst som man ser vad den föreställer”, sa jag, lamt. ”Vi måste hitta på

något annat sätt att visa att vi inte gillar statyer av flickor som ÄR det dom föreställer.”

”Så vi skall säga snuskgubbe på ett annat sätt”, sa Coco.

”På ett annat sätt”, sa jag.

”Så om jag säger att konstnären ’djärvt utmanar sexualitetens taiga i en orgasitisk båge som söker sig mot att omfamna det dunkla’ då fattar alla att han är en snuskgubbe.”

”Då, min intelligenta lilla hund, kan du vara säker på att alla fattar”, sa jag.

STATYER V

DEL 7

Coco och jag satt och småpratade medan vi åt vår lunch.

”Har du hört”, sa jag ”att Fadime, skall få en egen staty här i staden. Det är en kvinnlig konstnär som håller på och gör statyn”, la jag till för att blidka den lilla damen. Alla gubbar som VAR gubbar och hunden och kvinnan som inte var en hund och en kvinna hade tagit musten ur oss.

”Jaha” sa hon misstroget, ”hur skall den statyn se ut?”

”Jag tror att statyn skall få formen av Livets träd.”

”Så när en kvinna som ÄR en kvinna äntligen skall få en staty, så skall statyn vara ett träd” sa Coco och fortsatte: ”och när en kvinna äntligen skall bli ihågkommen i den här gubbstaden”, la hon till trotsigt, ”så är det för något hemskt.”

”Det är viktigt att vi inte blundar för gubbarnas våld mot kvinnor”, sa jag.

”Jag tycker att alla statyer gör mig alldeles yr”, sa Coco. ”Vi har sett 1 kulturpersonlighetsgubbe, 2 kyrkgubbar, 2 universitetsgubbar, 2 fulla studentgubbar, 4 snillegubbar, 3 gubbar som är kungliga, ½ mytologisk flicka, 1 fiskrumpa, 1 björn och 2 lodjur. Sedan har vi sett 1 hund som inte ÄR en hund och 1 kvinna som inte ÄR en kvinna utan gubbens tanke och så har vi sett 8 nakna småtöser. Och nu skall vi få en staty på 1 träd som inte ÄR ett träd, utan en mördad kvinna och det för att vi skall komma ihåg att gubbar mördar kvinnor, till och med sina egna döttrar. Och när vi skall få en staty som påminner oss om allt djävla gubbvåld (nu var Coco riktigt ilsken) då får vi inte avbilda gubbar för då skall gubben helt plötsligt inte synas och vi får inte säga att gubbar som gör statyer på flickor utan en tråd på kroppen är snuskgubbar, för då är vi bigotta medelklasskärringar som har moralpanik.”

Jag klappade Coco över pälsen och våra tårar rann ner i lunchgröten.

”Min bästa lilla vofsing”, sa jag, ”jag skulle säga att du sammanfattar kulturklimatet rätt väl.”

”Men vad skall vi göra då?”, sa Coco.

”Vi skall snyta oss och sedan skall vi ta på oss och gå ut och köpa mer garn”, sa jag.

Det här är inte två ”konstkritiker” i Uppsala

